

Valdemar Atterdag tågar in i Visby under Medeltidsveckan 2003. Populärt bland vanligt folk, men den historiska upplevelseindustrin ses inte som riktigt rumsren av alla akademiska forskare. FOTO: CORNELIUS HOLTORF

MER MEDELTID ÅT FOLKET!

Genom dokusåpan Riket, temaparker, Indiana Jones-filmer och vandringar i riddare Arn's fotspår har upplevelseindustrin lyckats väcka allmänhetens intresse för historia och arkeologi på ett sätt som akademien aldrig lyckats med.

Vissa rynkar på näsan och varnar för en "disneyfiering" av vetenskapen. Andra, som arkeologerna Bodil Petersson och Cornelius Holtorf, menar att den enda risken med populariseringen är om forskarna inte lyckas haka på den nya trenden.

De senaste tjugo åren har både historie- och arkeologifämnet fått ett uppsving inom populärkulturen. Folk tycker om att försöka uppleva forntiden i nutiden. På medeltidsfestivaler går man klädd i tidsenlig munkdräkt och ett par gym-paskor, äter tidsenligt tillagad mat eller en turkisk kebab om man hellre vill det. Det är inte så petnoga eftersom det är känslan man vill åt snarare än den exakta kunskapen. Genom exempelvis dokusåpan Riket lever vi oss in i dåtidens vardag: Hur var det att äta och sova, vara frisk eller sjuk, rik eller fattig i stormakts-tidens Sverige.

– Det finns en akademisk ångest kring upplevelseindustrin, säger Bodil Petersson, som för ett par års sedan skrev sin avhandling om nordiska temaparkers rekonstruktion av det förflutna.

– Vi akademiker måste se till möjligheterna i den historiska och arkeologiska upplevelseindustrin och bidra med vår sakkunskap istället för att racka ner på lekmännen.

BÅDE HISTORIKER och arkeologer har länge missionerat för ett ökat historiemedvetande. Ändå är det många som inte ser sambandet mellan detta budskap och upplevelseindustrin eller olika rollspelsföreningar där så kallade ”lajvare” lever ut historiska händelser.

Varken Bodil Petersson eller Cornelius Holtorf har något glasklart svar på vad det ökade intresset för att återuppleva historien kommer ifrån.

– För en del som helhjärtat går in i ett rollspel handlar det förmodligen om att hitta ett livsideal i det förflutna som även är gångbart i vår egen tid, säger Bodil Petersson, som tycker att kuf-stämpeln borde bort från alla de som på fritiden vill leva ett medeltids- eller vikingaliv.

– Egentligen är det väl inte konstigare än att någon vill ägna fem dagar i veckan åt att träna en idrott.

Cornelius Holtorf tror inte heller att man bör överteoretisera det nyväckta intresset för det förflutna.

– Det behöver inte bero på något an-

Arkeologerna Cornelius Holtorf och Bodil Petersson tycker att forskarna borde haka på allmänhetens stora intresse för historia och inte ställa sig utanför den historiska upplevelseindustrin. FOTO: ULRIKA OREDSSON

“Vi akademiker måste se till möjligheterna i den historiska och arkeologiska upplevelseindustrin och bidra med vår sakkunskap istället för att racka ner på lekmännen.”

nat än att folk har tid och pengar över och vill ha kul, säger han.

När nu arkeologer under de senaste århundradena har grävt upp föremål som de klassificerat, och analyserat historiska processer tycker både Bodil Petersson

och Cornelius Holtorf att ämnet är redo för att ta ett steg framåt och börja forska om det som allmänheten redan utforskar genom upplevelseindustrin, nämligen förnimmelser och känslor. Arkeologi är, påpekar Cornelius Holtorf, inte en

Vanligt medeltidsfolk i nutiden. Från Medeltidsveckan i Visby. FOTO: CORNELIUS HOLTORF

► exakt vetenskap. Det handlar om att tolka dåtiden med utgångspunkt i nutiden, och ingen kan hävda att han eller hon besitter den absoluta sanningen.

– Egentligen har arkeologi alltid varit ett spektakulärt ämne och allmänheten har alltid intresserat sig för fältarbeten och upptäckter, fortsätter Cornelius Holtorf som menar att det är hög tid för arkeologin att ta det folkliga intresset på allvar och bejaka ämnets attraktionskraft. Ämnets nytta går hand i hand med det samhällseliga intresset för det.

UPPLEVELSEINDUSTRIN RÄKNAS alltså inte som rumsren i alla akademiska kretsar, men gränsen mellan vad som räknas som populärkultur och finkultur förflyttas hela tiden.

– När Skansen grundades i slutet på 1800-talet nedvärderades den av dåtidens arkeologer. Idag tillhör Skansen finkulturen, säger Bodil Petersson.

Cornelius Holtorf berättar om en av Disneyworlds mest populära attraktioner, the Indiana Jones Adventure-ride, där åkaren bland annat bjuds på arkeologiska upptäckter i en rafflande miljö.

– Nu skrattar arkeologerna åt Disneys försök, men vem vet, i framtiden kanske åkturen hör till finkulturen...

VARKEN CORNELIUS HOLTORF eller Bodil Petersson ser någon risk för att populariseringen skulle föra med sig vantolkningar eller för att akademikernas kunskap skulle åsidosättas. Det handlar tvärtom för forskarna att haka på intresset. Sedan flera år har ämnet arkeologi haft svårt för att locka till sig studenter. Ett sjunkande studentantal leder till sämre ekonomi vilket i sin tur gör att man måste skära ned på de kostsamma fältövningarna vilket leder till ännu färre studenter.

– Så när den fjärde Indiana Jones-filmen kommer ut gäller det att vi ligger i startgroparna och tar tillfället i akt för att ta emot nyfrälsta studenter, säger arkeologerna med ett leende.

ULRIKA OREDSSON

Marknadsbesökare som tröttnat på det medeltida utbudet. FOTO: CORNELIUS HOLTORF

► Symposium om arkeologi och samhälle

Den 26 och 27 januari hålls ett symposium med rubriken "Arkeologi och samhälle" vid Institutionen för arkeologi och antikens historia. Ämnen som berörs handlar bland annat om olika aspekter på arkeologiprogrammet "Utgrävarna" i TV, arkeologi som varumärke inom populärkultur och vad "folket" respektive arkeologerna vill veta. För program se www.ark.lu.se under "Konferenser".